

GÜÇ DENGELERİ IŞIĞINDA TÜRKİYE’NİN DOĞU AKDENİZ STRATEJİSİ NASIL OLMALIDIR?

Nejat Tarakçı¹

Giriş

Akdeniz güvenliği, tarihinde hiç olmadığı kadar uluslararası bir ihtiyaç haline geldi. Çünkü son on yılda Atlantik’ten Avrasya’ya, Afrika’dan Karadeniz’e uzanan tüm siyasi ve ekonomik coğrafyanın merkezi olma yolunda radikal değişimlere sahne oldu.² Bu bağlamda öne çıkan en önemli değişimleri.

- Deniz alanlarındaki doğal gaz keşifleri
- Suriye krizi nedeniyle Rusya’nın Akdeniz’de kalıcı bir statüye kavuşması
- 2014 Ukrayna krizi sonrası örtülü bir Soğuk Savaşın yeniden başlaması son on senede yaşanan en radikal değişiklik olarak öne çıkıyor.

Soğuk Savaş şartlarına dönülmesi demek, Akdeniz’de daha fazla Rus ve Batı deniz kuvveti varlığı demektir. 20 yıl sonra Rusya Akdeniz’e deniz kuvveti göndermiş ve tatbikat yapmıştır. Kırım’ın ilhaki ile Rusya’nın Akdeniz’deki deniz kuvveti varlığının artırılması doğrudan ilgilidir. Bu varlık aynı zamanda Kıbrıs’a kadar uzanmaktadır. Limasol limanı ile Baf hava üssünün kullanılmasına Rum tarafı sıcak bakmaktadır. Rusya’nın Rum kesiminde ciddi yatırımları vardır. Yunanistan krize girdiğinde Rum tarafı Rusya’nın yardımları ile ayakta kalabilmiştir. Rusya’nın Rum şirketlerine borç vermek için Güney Kıbrıs bankalarında tuttuğu paranın miktarı 70 milyar doları bulmaktadır. Bu miktar Rusya’nın milli gelirinin % 4’üne karşılık gelmektedir.

Doğu Akdeniz gazı Avrupa’nın Rusya’ya bağımlılığını azaltabilir. Ancak sırf Soğuk Savaş şartları nedeniyle Rusya’yı izole etmenin maliyetinin de dikkate alınması gerekir. Avrupa’yı Rusya’ya bağımlı olmaktan kurtarmak için süper maliyetli ve potansiyel güvenlik sorunu olan binlerce kilometrelik boru hattı inşa etmek ne derece doğru? Ayrıca bölgedeki enerjinin Avrupa’ya ne kadar yeterli olacağı konuları da tartışılıyor. Esas mesele güvenli bir enerji ortamının

¹ Dr. Jeopolitikçi ve Stratejist

² Ian O. Lesser, *The United States and the Future of Mediterranean Security: Reflections from GMF’s Mediterranean Strategy Group*

sağlanmasıdır. Bu da Doğu Akdeniz'deki tüm ülkelerin barış içinde olmasını dikte etmektedir. Buna Kıbrıs da dâhildir. Aksi takdirde yatırım maliyetlerinin milyar dolarlarla ifade edildiği projeler bir işe yaramayacaktır. Rusya, artık bir Ortadoğu ve Akdeniz ülkesidir. Rusya'nın artan deniz tatbikatları ve liman ziyaretleri bu denklemin unsurudur. Suriye dışında Cezayir Libya ve Mısır'a da silah satmaktadır. Libya'nın doğusunda en zengin petrol yataklarının bulunduğu Tobruk ve Bingazi bölgesini elinde tutan gruplar Rusya tarafından desteklenmektedir. ³ Türkiye ise Trablusgarp ve Mısırata'daki grupları destekliyor. ⁴ Avrupa'nın önemli oranda Libya petrolüne ihtiyacı bulunmaktadır. Dünya petrolünün % 2,3 'ünü ihraç eden Libya ⁵Avrupa için önemli bir kaynaktır. Rusya'nın desteklediği grubun kontrolü ele geçirmesi halinde Rusya bölgede yeni bir siyasi ve ekonomik koz kazanmış olacaktır. ABD, AB ve NATO Akdeniz'de Rusya'ya karşı uygulayacakları kriz ve çatışma stratejisinin Ukrayna ve Baltık bölgesinde ciddi yansıması olacağını farkında olmak zorundadır. Avrupa'nın iç güvenlik endişeleri ile Akdeniz deki güvenlik risklerinin yakın bağlantısı bulunmaktadır. Hatta tersine bir gelişme Akdeniz'de bir çatışmayı tetikleyebilir. Bu durumda ABD'nin Akdeniz'deki askeri gücünün seviyesi tartışılmaktadır. Amerikan Altıncı Filosu mevcut şartlarda ne derece etkili olabilecektir.

İran'ın nükleer sorunu bir kenara bırakılırsa, Filistin İsrail sorunu bölgedeki en eski ve temel sorunu teşkil etmektedir. Bu sorun, Lübnan, Gazze ve Suriye deniz alanlarındaki enerji kaynaklarını doğrudan etkilediğinden potansiyel çatışma riskini taşımaktadır. İsrail'in Gazze'yi ilhak planları açıktır. Nihai amaç Filistinlileri kıyısı olmayan muhtemelen Ürdün sınırına sıkıştırılmış bir toprak parçasında izole etmektir. Bu bağlamda öncelikle Gazze'nin Mısır yönetimine verilmesi planlanmaktadır. İşgal altındaki Batı Şeria'nın % 42'si Yahudilerin elindedir. Kudüs'ün 35 km. güneyinde yer alan El Halil şehri en önemli ve kutsal şehirdir. 120 bin Filistinlinin yaşadığı bu şehirde 600 Yahudi vardır. Ancak Hz. İbrahim Camii ortadan ikiye bölünmüştür. Müslümanların ibadetine çok kısıtlı izin verilmektedir.

Asya kökenli Çin de Akdeniz de bölgesel kalkınma ve güvenlik için faaliyettedir. Çin, Libya krizinde 30 bin işçisini tahliye etmiştir. Cezayir'deki Çin yatırımları devam etmektedir. Pire limanına lojistik üs olarak yatırım yapmıştır. 2015'deki Rusya ile birlikte yaptığı tatbikatı

³ Libya'da silahlar çekildi, Sözcü Gazetesi 6 Nisan 2019 s. 13

⁴ Aydın Selcen, Dış Politika laubalilik kaldırmıyor 7 Nisan 2019

<https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2019/04/07/dis-politika-laubalilik-kaldirmiyor/>

⁵ Daniel Workman, Crude Oil Exports by Country April 14, 2019

<http://www.worldstopexports.com/worlds-top-oil-exports-country/>

saymazsak, Çin'in bölge güvenliğine katılımı son derece sınırlıdır. Ancak BM üyesi ve Pasifik bölgesinin en güçlü ülkesi olarak Rusya'ya verdiği siyasi destek önemlidir.

İran Faktörü

İran; Irak, Gazze ve Lübnan'daki temsilcileri ile doğu Akdeniz bölgesinde kargaşa ve çatışma yaratma kabiliyetine sahip bulunmaktadır. Körfez'den füze ve nükleer tehdidin artması doğu Akdeniz ve hatta güney Avrupa'yı tehlikeye sokabilir. Avrupa ile İran'ın nükleer anlaşma yapmasına rağmen, İran; Hizbullah, Hamas ile Irak ve Suriye'deki Şii güçlere silah sağlamaya devam etmektedir. İran son zamanlarda sembolik de olsa bölgede deniz gücü varlığı göstermesine rağmen doğu Akdeniz'de güvenlik alanında dolaylı ve kısmi bir etkiye sahiptir.

ABD'nin Akdeniz Stratejisi

Bugün Akdeniz'deki sorunu, enerji odaklı kriz ve çatışma potansiyeli olarak tanımlamak son derece yetersiz kalmaktadır. Sorun enerji kaynaklarının kullanıma açılması, para kazanılmasının çok ötesindedir. Çözümü nasıl olursa olsun, sonuçları bölgesel ve küresel güç dengeleri üzerine mutlaka etkili olacaktır. Bu nedenle projelerde yer alan çok uluslu enerji şirketlerinin arkasında sadece devletler değil, onları kontrol eden küresel sermayenin (finans kapital sistem) de yer aldığını unutmamalıyım. Şimdi kısa olarak bölgede aktif olan güçlerin amaç ve stratejilerine bir göz atalım.

ABD'nin Akdeniz'deki çıkarları üç anahtar alanda toplanmaktadır.

Birincisi; Akdeniz'in Avrupa'nın güvenliğinin en önemli unsuru olmasıdır. NATO ve ABD Akdeniz'de olası bir krizde kullanılmak üzere ittifakın kriz yönetimi kabiliyetini güçlendirmenin yollarını aramaktadırlar. Ancak Akdeniz'de her şey yolunda değildir. İsrail ile Arap ülkeleri ve Türkiye arasındaki anlaşmazlıklar işbirliğini engellemektedir. Avrupa'nın balistik füze savunması da geniş ölçüde Akdeniz'deki ABD gemilerine dayanmaktadır.

İkincisi; Akdeniz, ABD için Atlantik, Hint Okyanusu, Basra Körfezi ve hatta Asya Pasifik bölgesi arasında kuvvet kaydırmak için kritik bir geçiş yoludur. Özellikle hala devam eden Yemen Savaşında İran yanlılarının mutlaka saf dışı edilmesi gerekmektedir. Çünkü Kızıldeniz çıkışındaki Babül Mendep Boğazı Amerikan kuvvetlerinin Pasifik'e geçişi için hayati önemdedir. Bu bağlamda ABD Kızıldeniz çıkışındaki Sokotra Adasını kontrol altına almış ve burada deniz üssü kurmuştur. ABD bölgedeki İncirlik gibi hava üsleri sayesinde Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'de hava harekâtı yapabilmektedir. Bu bağlamda Süveyş Kanalı ve Kızıldeniz'in güvenliği de Akdeniz ile bağlantılıdır. Bölgede Amerikan İngiliz dayanışması giderek artmaktadır. 2 Nisan 2019 itibariyle İngiliz kara birliklerinin Yemen'de Suudilerin yanında çatışmaya girdiği haberleri gelirken, 4 Nisan 2019'da Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ile İngiltere arasında savunma ve güvenlik anlaşması imzalanmıştır.

Üçüncüsü; Akdeniz, stratejik sonuçlara sebep olabilecek krizlerin ve beklenmedik çatışmaların merkezi olacağı benzetilmektedir. Akdeniz çanağında, yakınında hali hazır ve potansiyel çok sayıda patlama noktaları bulunmaktadır. Sudan'dan doğu Akdeniz'e, Libya ve Mısır'dan Türkiye'nin Suriye ve Irak sınırına kadar ABD'nin diplomasi, savunma ve yardımını talep eden uzun bir liste bulunmaktadır. Buna halen çözülmemiş Kıbrıs anlaşmazlığını da eklemek gerekiyor. Son olarak İsrail Filistin anlaşmazlığı da var.

Akdeniz'deki bütün anlaşmazlık ve krizler, ABD'nin Rusya ile giderek artan bir gerilime neden olmaktadır. ABD'nin Ortadoğu ve Akdeniz'deki stratejisinin ana itici gücü Avrupa'nın güney cephesinin güvenliğidir. Bu bağlamda hem kuzey Afrika'da hem de Doğu Akdeniz de aktif bir faaliyet içinde olmak zorundadır. Önümüzdeki 10 yılda ABD'nin bölgedeki varlığı ve politikası, Körfez'de ve İsrail sınırlarındaki istikrar endişeleri ile bağlantılı olacaktır. Bu durum ABD'nin bölgede kalıcı bir deniz ve hava kuvveti bulundurmasını dikte etmektedir. Türkiye ve güney Avrupa ülkeleri anahtar ortak olmalarına rağmen onların rolü çantada keklik değildir. Suriye ve Doğu Akdeniz'deki karışıklık için Türkiye'nin aktif katılımı olmaksızın etkili bir politika hayal etmek zordur.

Rusya'nın Akdeniz Stratejisi

Rusya son on senedir özellikle 2011 den bu yana Akdeniz'de oluşan ekonomik ve güvenlik boşluğunu doldurmaya çalışıyor. Bu bağlamda Rusya stratejisini iki husus oluşturuyor. Enerji ve askeri katılım.

Enerji, Batının Rusya'ya olan enerji bağımlılığının devamını sağlamak üzerinde odaklanıyor. Askeri katılım ise iki boyutlu, birincisi, Suriye'deki varlığını kullanarak bölgedeki ülkeler ile askeri işbirliğini artırmak. İkincisi ise Kırım'ın ilhakı ile kendisine karşı başlatılan dış kuşatmayı kırmak.

Rusya 2017 Mayıs ayında Akdeniz'de devamlı bir deniz kuvveti konuşlandırma kararı aldı. Karadeniz filosu bugün üç yıl öncesine göre (2 firkateyn ve 6 klasik denizaltı olmak üzere 15 yeni gemi artışı gösterdi) daha güçlü. Rus Akdeniz Görev Kuvveti Temmuz ayında Tartus limanına konuşlandı. Gemilerdeki balistik füzeler Napoli'ye kadar tüm NATO tesislerini menzile içine alabiliyor. Kuvvetin operasyon alanı Cebelitarık ve Süveyş Kanalı ötesine dünya okyanuslarına uzanıyor. Daimi deniz kuvveti Okyanuslara açılan tek yolu Akdeniz olan Karadeniz Filosuna daha geniş bir harekât alanı sağlarken aynı zamanda Rusya'ya bölgedeki politik etkisini artırma imkânı da sunuyor. ABD donanmasının balistik füze savunma gemilerini bölgeye göndermesi Rusya'nın stratejik nükleer kabiliyetini azaltmayı hedefliyor. Rusya'nın bölgede daimi deniz kuvveti bulundurma kararı, Akdeniz'i artık ABD 6. Filosunun

hâkim olduğu NATO denizi olmaktan çıkarmıştır. ⁶ Bu arada Rusya'nın ilk defa limandan balistik füze atabilen denizaltısını denediği haberleri geldi. Norveç sınırına 60 km. uzaklıkta olan üstten atılan füzenin menzili 660 km. bu durum deniz taktiklerinde yeni bir doktrinin yolunu açacak gibi görünüyor. ⁷

Bölgede Artan Askeri Kümelenmeler

Rusya'nın bölgede kalıcı hale gelmesi sonrasında ABD ve İsrail'in yetersiz gücünün takviyesi gerekmektedir. Bu bağlamda bölgede fiili tatbikatlar başlamış durumdadır. 1 Nisan 2019'da Yunanistan'ın Andravida (Mora Yarımadasının kuzey batısında) şehri bölgesinde başlayan hava tatbikatına Yunanistan, İtalya, ABD, İsrail (F-16 ve F-15) ve Güney Kıbrıs AW 139 Helikopter ile katılmıştır. ⁸ 2010 yılından beri Baf hava üssünün kullanabilen Fransa, Charles de Gaulle uçak gemisini Doğu Akdeniz'e gönderdi. ⁹ İngiltere Kıbrıs'taki Akrotiri Üssüne 112 adet F-35 uçağını konuşlandırma kararı aldı. Güney Kıbrıs, Yunanistan ve Mısır 13-19 Nisan 2019 tarihleri arasında Medusa-8 adı verilen tatbikat icra ettiler. Ayrıca Fransız ve Mısır kuvvetleri arasında tatbikat yapıldı. Bölgede işbirliği toplantıları hız kesmiyor. Yunanistan, Ürdün ve Güney Kıbrıs toplantısını, yine Güney Kıbrıs Yunanistan, Lübnan enerji işbirliği toplantısı izledi. İsrail ise enerji projeleri ve Türkiye ile olan gerilimli ortam nedeniyle ile GKRY ile askeri işbirliğini giderek artırıyor. 2008 ve 2012 yıllarındaki diplomatik çatışmalar sonucunda Türkiye ile İsrail arasındaki 50 yıllık yakın ve başarılı işbirliği gerilimli bir sürece girdi. Böylece İsrail için düşmanımın düşmanı benim dostumdur süreci başladı. İsrail, Güney Kıbrıs ve Yunanistan arasında Türkiye'nin hayati çıkarlarına karşı savunma ekonomik ittifakı kuruldu. 2012 yılında İsrail ve ABD Yunanistan'ı ortak deniz tatbikatına davet etti. İsrail Savunma Bakanlığı da gaz sahalarının ve deniz yollarının korunması için 420 milyon dolarlık anlaşma yaptı. Buna göre öncelikle 4 adet Sa'ar tipi korvet alınacak. Gaz boru hattı projesinin uzunluğu 2 bin km. maliyet 6 milyar dolar. ABD'nin Türkiye ile İsrail'in arasını bulma gayretleri boşa çıktı. Türkiye başta enerji ve nükleer güç alanında olmak üzere, jeopolitik ve ekonomik olarak yönünü Moskova'ya çevirdi. Böylece AB ve ABD'nin doğu Akdeniz'deki güç dengesi hesapları değişti. Bu arada 1993'te Kıbrıs Rum kesimi ile Yunanistan arasında imzalanan **Tek Bölge Savunması Doktrini** hala yürürlüktedir. Buna göre herhangi bir saldırıya

⁶ [Peter KORZUN, Russia's Navy Establishes Permanent Presence in Mediterranean Sea](https://www.strategic-culture.org/news/2018.05.20/russia-navy-establishes-permanent-presence-in-mediterranean-sea.html)<https://www.strategic-culture.org/news/2018.05.20/russia-navy-establishes-permanent-presence-in-mediterranean-sea.html>

⁷ [Thomas Nilsen, Russian sub launched cruise missile without leaving port April 03, 2019](https://thebarentsobserver.com/en/security/2019/04/russian-sub-launched-cruise-missile-without-leaving-port) <https://thebarentsobserver.com/en/security/2019/04/russian-sub-launched-cruise-missile-without-leaving-port>

⁸ <https://t.co/DmHjzsNyPT>

⁹ Sözcü Gazetesi 2 Nisan 2019 s. 134

birlikte karşılık verecekler. ABD öncelikle Rum yönetimi ile ikili ilişkilerini geliştirmeye çalışmaktadır. ABD ise daha da ileri giderek Anastiades'i Kıbrıs'ın Cumhurbaşkanı ve stratejik ortak ilan etmiştir.¹⁰

İsrail Nedir Nasıl bir devlettir?

Bölgenin diğer bir katalizör ülkesi İsrail'dir. Son on yıldan bu yana kötü giden Türkiye İsrail ilişkileri bağlamında İsrail'in nasıl bir devlet olduğunu çok iyi analiz etmek gerekiyor. Trump döneminde ABD İsrail ilişkileri çok iyi gidiyor. Kudüs'ün başkent, Golan Tepelerinin de İsrail toprağı olarak tanınması son örnekler olarak dünya kamuoyunu ayağı kaldırmış durumda. İsrail'in bu ayrıcalığının nereden geldiği konusunda onlarca şey söylemek mümkündür. Stratejik açıdan nasıl kazanımlar içinde olduğunu sıralayalım;

- **İsraili NATO ülkesidir.** NATO'nun bütün istihbarat kaynaklarından faydalanır
- **İsrail, AB ülkesidir.** İmtiyazlı ekonomik, siyasi, ticari ilişkileri vardır.
- İsrail, ileri teknoloji sahip önemli bir silah üreticisi ve satıcısıdır
- İsrail, BM denetimi dışında kalan dünyadaki tek nükleer güçtür
- İsrail, küresel sermaye ve Yahudi lobisi kanalı ile ABD kongresini ve hazinesini büyük ölçüde kontrol eder.
- İsrail, birçok Amerikan başkanının seçiminde önemli rol oynamıştır. Bu nedenle yıllarca ABD'den hibe yardımı alan tek devlettir.
- İsrail, Rusya ile örtülü stratejik ilişkilere sahiptir. Hiçbir alanda doğrudan çatışma yaşamamışlardır.
- İsrail, Azerbaycan ordusuna teçhizat satmakta ve eğitim vermektedir
- Hindistan bugün İsrail'in en büyük silah ve savunma hizmetleri alıcısı durumundadır.

İsrail'in sorun ve engellerine gelince;

- İsrail yetersiz bir nüfusa sahiptir. Dünya Yahudileri için bile cazibe merkezi olmaktan uzaktır. Maddi durumu iyi olmayan Rus Yahudilere kolaylık sağlamakta ev ve maaş vermektedir. İşgücü eksikliği nedeniyle 6 bin Çinli inşaat işçisi ülkeye gelecektir.
- İkinci olarak İsrail'in hem ekonomik hem de güvenlik odaklı genişlemeye ihtiyacı vardır. Hava Kuvvetlerinin eğitimi için yeterli arazi bulunmamaktadır. Ayrıca Filistinlileri daha fazla izole etmek ve seyrekleştirmek için yeni topraklar lazımdır.
- Ülkede yaşayan Filistinliler nedeniyle bölünmüş şehirler ve bölgeler içinde gergin ve güvensiz içinde bir hayat devam etmektedir

¹⁰ **Endy Zemenides, The Road to Hell 4 April 2019**

<http://www.ekathimerini.com/239200/opinion/ekathimerini/comment/the-road-to-hell>

- Kudüs başta olmak üzere iç güvenlik endişesi yönetim üzerinde bir saplantı haline gelmiştir. Şehirlerde polisten ziyade İsrail ordusu güvenliği üstlenmiştir.
- İran ve onun desteklediği Şam yönetimi, Gazze'deki Hamas ve Lübnan'daki Hizbullah en temel ve yakın dış güvenlik sorunudur

Türkiye'ye Stratejik Öneriler

Dünyamız gücün hukuku ezdiği bir dönemden geçmektedir. 11 Eylül 2001 bu durumun miladı olmuştur. ABD kendi topraklarında yüksek bir zayıfla maruz kaldığı bu saldırı sonrası dış politikasını önleyici güç kullanma şeklinde belirlemiştir. Bu doktrin ister istemez gücün hukuk dışı kullanılmasına neden olmuştur. Türkiye 2011'den bu yana sınır boyunca yaşanan Suriye krizi nedeniyle doğrudan ABD ve Rusya gibi dünyanın en büyük iki küresel gücü ile karşı karşıya kalmıştır. Bu ortamda hem kendi savunma ve güvenliğini idame etmek hem de ulusal çıkarlarını korumada dolaylı bir baskı altındadır. Çünkü Türkiye'nin stratejik seçimi, yani gerçek bir eksen kayması; her iki ülkenin de bölgesel ve küresel plan ve stratejilerini doğrudan etkileme potansiyeline sahiptir. Türkiye çok yönlü ve dengeli bir Akdeniz politikası izlemeye çalışmaktadır. Ancak hali hazır siyasi durum Türkiye'nin aleyhinedir. Türkiye'nin stratejisini olumsuz yönde etkileyen üç önemli faktör bulunmaktadır.

Birincisi; PKK ve türevleri konusunda maalesef hem ABD hem de Rusya ile ters düşmektedir. PKK ve türevleri her iki ülke tarafından da örtülü bir şekilde himaye edilmektedir. Daha da önemlisi PKK'nın konuşlandığı ülkelerde resmi ve sorumlu bir muhatap bulunmamasıdır.

İkincisi; yine aynı şekilde İsrail konusunda da Rusya ve ABD aynı safta yer almış gözükmektedir.

Üçüncüsü; Yunanistan ve Kıbrıs Rumları da ABD ve Rusya tarafından himaye edilmektedir.

Bu durumda Türkiye'nin son dört yıldan bu yana Suriye politikasında birlikte hareket ettiği, kapsamlı savunma ve ekonomik projeler geliştirdiği Rusya Türkiye'nin hangi ulusal çıkarlarının gerçekleşmesine katkıda bulunabilir? PKK ve YPG konusunda açık bir destek verebilir mi? Tersine Rusya, Türkiye üzerinden hangi ulusal çıkarlarını garantiye alabilir veya gerçekleştirebilir? Aynı değerlendirmeler ABD için de geçerlidir. Bu durumda Türkiye'nin bölgede katalizör bir ülke olduğunu söylemek mümkündür. Bu katalizörlük hangi denkleme girerse onu sonuca ulaştırabilir. Şimdilik ABD ve Rusya'nın Avrupa'da Akdeniz'de ve Ortadoğu'da dolaylı stratejiler ile güç kazanma sürecinde olduğu açıktır. Bu süreçte Türkiye'nin de aynı stratejiyi izlemesi gereklidir. Gerekirse Zeytin Dalı ve Fırat Kalkanı harekâtında olduğu gibi fiili durumlar yaratılması düşünülmelidir. Türkiye sert siyasi girişimlerden kaçınarak, bölgedeki denkleme yer almayı sağlayacak kararlı fiili adımlar

atmalıdır. Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekâtı yapılmıyaydı, bugün Türkiye'nin bölgedeki siyasi ağırlığı yok denecek kadar az olacaktı. Çok gecikilmesine rağmen deniz alanlarımızdaki münhasır haklarımızın sınırları¹¹ nihayet belirlenmiş ve 10 Nisan 2019 tarihinde BM'lere bildirilmiş ve bundan sonraki hukuki ve askeri adımların atılması için zemin hazırlanmıştır.

ABD S-400 füze alımı konusunu, başkan yardımcısının ağzından Türkiye'nin NATO'dan çıkarılması tehdidine kadar vardırmıştır. Bu yaklaşım ülkemizde Türkiye'nin NATO'nun askeri kanadından çıkılmasına veto hakkının kaybedileceği gerekçesi ile karşı çıkanların dikkatine sunulur. ABD istediğinde bir üye ülkenin NATO'dan atılmasının kolayca gerçekleşebileceği söylenebilir. Türkiye Kıbrıs dâhil doğu Akdeniz'de etkisizleştirilmeye çalışılmaktadır. Neler yapılabilir? Neler yapılmalıdır.

1. Güney Kıbrıs'ın aşırı silahlanması dikkate alındığında Kıbrıs'ta Batı destekli olası bir çatışma beklenebilir. Bu durumda Türkiye'nin adaya askeri desteği Rumların müttefikleri tarafından engellenebilir veya geciktirilebilir. Bu nedenle Türkiye KKTC'deki askeri varlığını bu gecikmeyi giderebilecek seviyede daha fonksiyonel hale getirmelidir.
2. Uluslararası hukuk ve kendini savunma hakkını kullanarak oluşturulacak yeni fiili durumlar, Türkiye'nin doğu Akdeniz'deki statüsünü güçlendirebilir. Örneğin Kıbrıs'ta daimi bir deniz üssü kurulması, Rus ve Çin şirketleri ile Suriye deniz alanları da dâhil olmak üzere araştırma ve enerji üretimi anlaşması yapılması.
3. AB ile enerji işbirliğini geliştirmek için ortak projeler geliştirilmesi.
4. Bölgedeki ekonomik, siyasi ve askeri gelişmeler, ABD ve İsrail'in etkisi ile Türkiye'ye doğu Akdeniz denklemine yer verilmediğini göstermektedir. Bu bağlamda Rusya – Türkiye – Suriye işbirliği denklemi yaratılarak bölgede denge kurulması sağlanmalıdır. Bunun ön şartı ise Suriye ile ilişkilerin normalleştirilmesidir.

¹¹ 18 Mart 2019 tarihli mektuba göre ise kıta sahanlığımız şu şekilde ilan edildi: 32 derece, 16 dakika, 18 saniye Doğu Meridyeni ile 28 derece Batı Meridyeni arasında kalan bölgede Türkiye'nin çıkarları vardır. Mısır ile aramızdaki deniz yetki alanının ortay hattı kıta sahanlığımızın hudutlarıdır. 28 derece boylamının batısı da müteakip sınırlamalara esastır. Böylece ilk kez 28 derece boylamı Türkiye tarafından BM nezdinde telaffuz edilmiş oldu.

5. Türkiye'nin NATO üyeliğinin tartışmaya açıldığı bir döneme girilmiştir. Bu nedenle Türkiye artık NATO doktrin ve taktikleri dışında milli doktrin ve taktikler oluşturmayı gündemine almalıdır.
6. Rusya'nın Yunanistan ve GKRY ile olan tarihsel ve güncel ilişkileri iyi okunmalı. Bu bağlamda Türkiye'nin bu ülkeler ile olan anlaşmazlık veya kriz durumunda yansız kalması sağlanmalıdır.
7. Son olarak KKTC ile bütünleşme düşünülmelidir. 24 Nisan 2004'de yapılan referandumda Türk tarafı % 65 evet Rum tarafı %76 hayır oyu verdi. Plan kabul edilseydi, yanılıcı ve sanal bir federal yapı içinde en geç 15 yıl içinde Rumların en az % 28'i Türk topraklarına yerleşmiş olacaktı. Bu tehlike Rumların hangi şekilde olursa olsun Türklerle yönetimi paylaşmayacaklarını göstermektedir. Hali hazır bölgedeki siyasi ve askeri durum Rumların lehine gelişmektedir. Zaman KKTC aleyhine işlemektedir. Ambargo ve yaptırımların da tesiri ile 45 yılda hala bir devlet haline gelememiş KKTC'nin uluslararası hakları gasp edilmekte ve görmezden gelinmektedir. 70 yıldır devlet kurma hayalinde olan Filistinlilerin durumu ortadadır. Şimdi Kıbrıs'ta yeni bir çözüm gündemdedir. Eğer Kıbrıs NATO'ya alınırsa sorun hemen çözülecektir. 2 Nisan 2019 günü Atlantik Konseyi başkan yardımcısı Damon Wilson Amerikan Kongresinde NATO tartışılırken Kıbrıs'ın birleştirilmesi için NATO üyeliğini gündeme getirdi. NATO şemsiyesinin Kıbrıs sorununu çözebileceğini iddia etti. Bu çok tehlikeli bir gelişmedir. Türkiye'nin garantörlüğü, kazanılmış hakları, birleşik bir Kıbrıs'ın bağımsızlığı tehlikeye girecektir. Kıbrıs'ın tamamı bu durumda ABD'nin askeri kontrolüne girecektir. Bu durumda, Rusya'nın Kıbrıs Rum kesimi ve Yunanistan ile olan çok yakın kadim ilişkileri de sona erecek, Rusya doğrudan tehdit haline gelecektir. Rus gemilerinin Rum liman ve hava üssü kolaylıklarından faydalanması, Rus bankalarının ve şirketlerinin yatırımları zora girecektir. Bu çılgın fikirlere hazırlıklı olmak gerekmektedir. Türkiye'nin veto yetkisi olduğu dikkate alındığında Kıbrıs'ın Türkiye'nin rızası olmaksızın NATO üyesi olması çok zordur. Ancak, Türkiye'nin NATO'dan çıkarılması, KKTC'nin Makedonya'da olduğu gibi referanduma zorlanması gibi en kötü senaryolar da akılda tutulmalıdır.¹² Çözüm adı altında dayatılan her seçeneğin Kıbrıs Türklerinin kanla kazanılmış haklarını zaman içinde mutlaka yok edeceği tarihsel bir gerçektir. Bu bağlamda artık KKTC'nin Türkiye ile bütünleşme zamanı gelmiştir. 1983'te ilan edildiği gibi KKTC Meclisinin alacağı bir kararla bütünleşme gerçekleşebilir.

İzmir Nisan 2019

¹² Aydın Selcen, **Dış Politika Laubalilik kaldırmıyor 7 Nisan 2019**

<https://www.gazeteduvar.com.tr/yazarlar/2019/04/07/dis-politika-laubalikkaldirmiyor/>